

Vera Sjöström
Studie- och yrkesvägledare på Hermods AB, Göteborg
Tel: 031-760 73 86
Epost: vera.sjostrom@hermods.se

Min resa till Slovenien

Det första som taxichauffören på flygplatsen i Ljubljana sagt till mig var: Du kom med solen! Inte dåligt, tänkte jag. Sol och värme – det älskar vi i Skandinavien! Och detta underbara väder har inte svikit oss en enda gång under hela veckan i Slovenien. Tillsammans med det mysiga, gröna, rena Ljubljana som betyder ”älskad” på sloveniska, gjorde vädret och människor ett väldigt varmt intryck på hela vår grupp, fjorton studie- och yrkesvägledare och coachar från sju europeiska länder som samlades i Slovenien 9-13 maj. Under veckan har vi promenerat på Ljubljanas gator och i Ljubljana slott, druckit cappuccino, vin och öl, ätit fantastisk mat som lagas med inspiration från det sloveniska med även från det italienska. Vi har smakat på den underbara glass som görs i mängder och i så många olika smaker att det kan ta en vecka bara på att smaka på de alla. Vi har varit i Bled med dess unika natur och några arkitektska pärlor, i Postojna med dess mystiska grottor och även flugit panoramaflyg i Maribor. Vilken vecka!

Nåja, vi har ju jobbat också! Vi har besökt tio olika organisationer och skolenheter, lyssnat på ca tjugo skol-, coach- och vägledningsrepresentanter och presenterat våra länders skol- och vägledningssystem för en stor grupp intresserade vägledare, psykologer och coachar. Vi har fått ganska bra inblick i sloveniska utbildningssystem och de insatser som görs inom karriärcoachning och studie- och yrkesvägledning.

Utbildningssystemet i Slovenien skiljer sig inte mycket från vårt svenska utbildningssystem, det är uppbyggt efter samma grundprinciper; förskola - grundskola – gymnasium – universitet. Nio år i grundskolan, fyra-fem år i gymnasium och tre till fem år på universitet.

Grundskolan

Ett av våra besök har ägt rum på en av äldsta grundskolor i Slovenien Osnovna shola Prezihov Voranc som ligger i centrum av Ljubljana. Själva byggnaden är från mitten på 1800-talet och grundskolan har haft sin verksamhet där under senaste åttio år. Skolan har en språkinriktning och specialiserar sig förutom alla stora europeiska språk, i latin. Skolans rektor var övertygad om att just latin (bortsett från matte naturligtvis) ligger till grunden för det logiska tänkandet och i och med detta är ett av de nyttigaste ämnena i skolan.

Vi besökte bl.a. förstaklasselever och blev riktigt överraskade över deras öppenhet och positiva inställning till allt nytt; de drog inte sig undan för frågor som vi, några utlänningar ställde men tvärtom – kom fram och ville skapa nya kommunikationsmöjligheter med detsamma. Ganska snart visste de om vilka språk vi talade och visade oss sina färdigheter i t.ex. franska och spanska. De hade en väldigt kreativ miljö i klassrummet (ni kan se det på bilden) men även utanför klassrummet i

Vera Sjöström

Studie- och yrkesvägledare på Hermods AB, Göteborg

Tel: 031-760 73 86

Epost: vera.sjostrom@hermods.se

korridoren där alla väggar och skåp var täckta med teckningar och blommor gjorda av färgpapper.

Ett av våra mest oförglömliga besök gjorde vi på Produktionsskola för ungdomar i riskzon där fyra mentorer tar hand om unga tjejer och killar som har varit borta från skolan ett bra tag. Både elevens föräldrar, lärare eller eleven själv kan göra anmälan till skolan. En grupp om 12-16 personer samlas varje termin och var och en i gruppen ska göra ett projekt under sin vistelse där; var och en skapar en bild och trycker den på en T-shirt (på bilden ser ni en utställning som skolans personal arrangerat i taket på tryckeriet). Fokus ligger på att eleverna ska återskapa sociala kontakter, lära sig hålla tider och vara sysselsatta med något meningsfullt. Alla elever är t.ex. engagerade i menyskapande och matlagning, utöver det obligatoriska projektet de gör. Efter vistelsen i Produktionsskolan som kan vara från sex månader till ett år, återvänder eleverna till sina studier på grundskolan med betydligt förstärkt självförtroende, nya sociala färdigheter och en viss "rytm i kroppen" som hjälper dem att hålla ganska högt studietempo.

Gymnasieskola

Det finns två gymnasieinriktningar, den generella som leder till vidare studier och den yrkesinriktade gymnasieutbildningen. Till skillnad från Sverige, studerar man längre tid på gymnasienivå inom det generella gymnasiet. Eftersom det inte finns fastställda nationella gymnasieprogram, har varje gymnasieskola som anordnar yrkesutbildning, möjlighet att mer eller mindre skapa sitt eget program.

Vi har besökt två gymnasieskolor i Maribor, ett yrkesgymnasium med inriktning mot trä- och möbelindustri och ett generellt gymnasium. Den sistnämnda skolan var nyrenoverad och hade alla möjliga finesser, från smart boards och datorer i varje klassrum till sin egen teater, med en sal för 300 personer och en väl utrustad scen. Men det mest avundsvärda var inte den moderna utrustningen i skolan utan att inom skolan har man ordnat ca 50 olika fakultativa aktiviteter som varje gymnasieelev har möjlighet att engagera sig i utanför ordinarie lektionstid. Allt möjligt, från olika idrottsgrenar till några teatergrupper och allt är under samma tak! Helt otroligt! Tänk om våra gymnasieungdomar hade samma möjligheter att pröva sig i konst, sport, musik, modellering etc. utan att behöva betala för det! Hur många ungdomsproblem skulle vi inte lösa om vi hade kunnat erbjuda detta! Tyvärr är det fortfarande föräldrarnas ekonomiska möjligheter och deras fritid som styr ungdomarnas engagemang i utomskolsaktiviteter, dvs. det är fortfarande en klassfråga i Sverige. Här har vi något att lära oss av Slovenien, definitivt!

Många av våra föreläsare har uppmärksammat ett dilemma; att få grundskoleelever väljer yrkesinriktade program på gymnasium. Endast 20 % av alla elever som går ut grundskolan, söker sig till yrkesgymnasier, alla andra vill studera generella program som ger behörighet till högre studier. Ungefär 95 % av dessa i sin tur fortsätter studera på universitet i snitt fem år vilket leder till att

Vera Sjöström

Studie- och yrkesvägledare på Hermods AB, Göteborg

Tel: 031-760 73 86

Epost: vera.sjostrom@hermods.se

arbetsmarknad i det lilla Slovenien (befolkningen är 2 miljoner) är överfull med överkvalificerade arbetsökande. Detta i sin tur leder till att arbetslösheten även bland de som erhållit universitetsutbildning, är väldigt hög.

Universitet

60 000 studenter pluggar i fem universitet i Slovenien vilket är en enormt hög siffra och detta som jag redan nämnt, är ett omfattande dilemma för landet. Att plugga på universitetet hör till den sloveniska mentaliteten, som några av våra föreläsare har förklarat för oss. Föräldrar har höga ambitioner och vill att deras barn skaffar sig ett bättre liv än att arbeta på golvet och åtminstone inte lägre utbildning än grannens barn har.

Alla fem universitet i Slovenien är relativt "unga", det äldsta är grundat på 1960-talet och befinner sig i en stark utvecklingsfas. Tillgång till universitetsutbildningar är obegränsad för alla EU-medborgare och all utbildning är statligt finansierad.

Studie- och karriärvägledning

Studie- och karriärvägledning i Slovenien är fortfarande under utveckling. Inom skol- och universitetsvärlden finns inga statliga bestämmelser gällande vägledningen vilket gör att var och en skola, gymnasium och universitet anordnar denna tjänst utifrån de behov som uppmärksammas. Inom grundskolan är det oftast psykologer som tar hand om frågor som gäller vidare studier och elevens framgångar i skolan. På de två gymnasieskolor som vi besökt, har vi träffat två karriärrådgivare/vägledare som arbetar inom liknande våra vägledningsfält nämligen, information om utbildningssystemet och vidare studier, planering av den aktuella studiegången plus vägledningssamtal med fokus på val och väljande. Universitetet i Ljubljana har precis börjat skapa sitt karriärcentrum med allmän vägledning för alla studenter, exklusive ekonomiska fakulteten som sedan några år tillbaka har haft sin egen studie- och karriärvägledning.

Tydliga satsningar från regeringens sida görs för de som står utanför arbetsmarknaden. Den sloveniska motsvarigheten till Arbetsförmedling har en hel stab av coachar och arbetsmarknadsspecialister som hjälper de arbetslösa med personlig utveckling, motivationsstärkning och jobsökande.

De som arbetar som coachar, studie- och karriärvägledare har oftast en universitetsutbildning i sociologi, psykologi eller lärarutbildning som de senare kompletterar med några trainees program som ger dem kunskap i coachning och vägledning. Vi fick en uppfattning att många nya coachningsprogram skapas kontinuerligt, en massa roliga kreativa idéer tas fram (se det kortet som är skapat för elever i mellanstadiet som börjar arbeta med tema "Val av yrke") och att hela systemet utvecklas väldigt snabbt. Vore väldigt givande att återkomma om fem år och se vart de kommit.

Vera Sjöström

Studie- och yrkesvägledare på Hermods AB, Göteborg

Tel: 031-760 73 86

Epost: vera.sjostrom@hermods.se

Avslutningsvis

Fem roliga, soliga, varma dagar med god mat (se bilden), fantastiskt bemötande och trevliga människor – vem vill inte vara med om det? ☺ Att åka tillbaka till Ljubljana – ja, tack! En ljuvlig stad, perfekt för avkoppling, sightseeing, umgänge med folk. Ett ljuvligt land som har allt du behöver för en lyckad semester; skogar, berg, sjöar och havet och inte minst – värme! Både i klimatet och i folket.

Några tips från Slovenien:

- Alla affärer inklusive matbutiker stänger på lördagar kl. 13.00. Vi har frågat varför? - och fick ett svar: Det är ju helg! Jo, det är ju helg, inget att säga emot! ☺
- Att äta på en restaurang/kafé kostar lika mycket både för lunch och för middag, en måltid med dryck blir ca 11 euro. Så, även om lunchen är lite dyrare än i Sverige, kan du få mycket mer för middag!
- Om du vill beställa en vanlig ordinarie kaffe, måste du fråga om turkiskt kaffe. Beställer du svart kaffe, får du espresso.
- Kaffe och te men även vin och öl kostar ungefär hälften av våra svenska priser, inte dumt alls! ☺
- Marknad i Ljubljana är öppen varje dag förutom söndag och där finns all mat du kan behöva, från sallad till kött. Allt är närproducerat och är väldigt gott, tro mig!
- Slovenien är ett litet land, du kan åka igenom hela landet på fyra-fem timmar. Bra buss- och tågförbindelser men har du bil så blir det ännu roligare.
- Nästan alla pratar engelska, inga problem att kommunicera!
- Vill du veta mer – fråga mig! ☺

Text till bilder

Foto 1 Ljubljana centrum med Ljubljana slott i bakgrunden

Foto 2 En målning på väggen på en restaurang i Ljubljana centrum

Vera Sjöström

Studie- och yrkesvägledare på Hermods AB, Göteborg

Tel: 031-760 73 86

Epost: vera.sjostrom@hermods.se

- Foto 3 Vår värd Sabina Skarja (till vänster) och en av deltagare på vårt första restaurangbesök i Slovenien
- Foto 4 Interiördetalj på restaurangen
- Foto 5 Vi är på besök i Maribor, yrkesgymnasium med inriktning mot trä- och möbelindustri
- Foto 6 En av produkter som eleverna på gymnasiet gjort, schack figurer
- Foto 7 Lunch på en traditionell slovenisk restaurang i Maribor, traditionell mat: fyra olika köttsorter och fyra olika garneringar. Vi fick även två olika soppor (svampsoppa och nudelsoppa) till förrätt och en kvargpaj till efterrätt. Det var såååå gott!
- Foto 8 "Vårt" flygplan, redo att lyfta för panoramaflyg över Maribor. Det var en donation från en av deltagare som vår värd Sabina haft som trainees i coachning.
- Foto 9 Bilder från panoramaflygning över Maribor
- Foto 10 Bilder från panoramaflygning över Maribor
- Foto 11 Förstaklasselever i grundskola i Ljubljana
- Foto 12 En liten stund med kaffe och prat, i rektors mottagning, grundskola i Ljubljana
- Foto 13 Utställning av de projekt som eleverna på Produktionsskola gör
- Foto 14 Så låser man sitt kärlekslöfte och slänger nyckel i floden
- Foto 15 Ljubljana, bilden från en ljuvlig båtresa längst floden
- Foto 16 Ljubljanski grad, slottet i Ljubljana
- Foto 17 Ljubljana centrum, bilden från en fiskrestaurang som ligger nära vattnet
- Foto 18 Centrala torget i Ljubljana
- Foto 19 Sorteringsstationer i Slovenien finns överallt: på varje ställe vi har varit sorterar man avfall, allt är välordnat, snyggt och rent. Även korkar från petflaskor lägger man i en speciell kartong! Mycket att lära oss av!

Jag skickar även tre kort som jag skannat. De första två är en produkt som karriärvägledningscentrum tagit fram för att jobba med elever i mellanstadiet som börjar fundera på sina yrkesval. Den tredje bilden är Bled, med dess fantastiska natur, slottet och kyrkan som ligger på en sjö.